

Στοιχεία της ενεργειακής πολιτικής Ε.Ε. και Ρωσίας (Στασινόπουλος Σπυρίδων, ΜΑ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=164838>]

Η έλλειψη ανταγωνισμού είναι εκόμα ένα στοιχείο που αξίζει να τονισθεί και είναι η ουσία της κοινής ενεργειακής πολιτικής που προσπαθεί να διαμορφώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. [97]Ο Mylon μίλησε για «growing asymmetry in the two sides» κάνοντας τον διαχωρισμό της πολιτικής που ακολουθούν. Υπάρχει μια σύγκρουση οικονομικής ιδεολογίας στο σημείο αυτό. Monopoly vs Liberalization.

Όπως διαπιστώσαμε από την ιστορική περιγραφή της ενεργειακής πολιτικής των δύο πλευρών, ακολουθούν διαχρονικά η κάθε μια ίδια πορεία. Η Ρωσία παραδοσιακά ως ένα συγκεντρωτικό κράτος, εμφανίζει την ενέργεια καθαρά ως ένα οικονομικό μέσο προς όφελος του κράτους και του δημοσίου, με τον ιδιωτικό παράγοντα να συγχέεται με τον δημόσιο ενώ η ΕΕ , βρίσκεται σε μία διαρκή συζήτηση από τις πρώτες φάσεις δημιουργίας

της για μια πολιτική κοινή, βασισμένη στη συνεργασία των κρατών για τη δημιουργία μιας ελεύθερης αγοράς, όπου ο ιδιωτικός παράγοντας και οι επενδύσεις είναι το σημείο-κλειδί μιας κερδοφόρας αναπτυξιακής πορείας. Η σύγκριση αυτών των δύο οπτικών δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί, καθώς πρόκειται για δύο αντίθετες περιπτώσεις. Από τη μία η ενεργειακή επάρκεια της Ρωσίας αλλά και το γεγονός πως πρόκειται για ένα κράτος με δεδομένα συμφέροντα και από την άλλη μια πολιτική και οικονομική ένωση διαφορετικών κρατών με διαφορετικά συμφέροντα, πολιτικές και εκπροσώπους με χαμηλή ενεργειακή παραγωγικότητα και εξαρτημένη από τρίτες δυνάμεις. Διαφορετικές οικονομικές θεωρίες, διαφορετικά δεδομένα, και αυτομάτως η σύγκριση ποια οπτική πάνω στο ζήτημα είναι η σωστή, είναι εξαιρετικά δύσκολο να πραγματοποιηθεί.

Παρουσιάζονται αρκετές απόψεις που σχετίζονται με μια σκόπιμη δράση του Κρεμλίνου να αποφεύγει τις επαφές με υψηλόβαθμα όργανα της ΕΕ για το ζήτημα της ενέργειας, προσφεύγοντας απευθείας στις εθνικές κυβερνήσεις. Το γεγονός πως δεν επικύρωσε τις συμφωνίες « Energy Charter Treaty and Transit Protocol» τοποθετούνται στο πλαίσιο προστασίας της μονοπωλιακής δύναμης των εταιρειών της χώρας και στην απροθυμία να συνεργαστεί πραγματικά με την Ευρωπαϊκή πλευρά σε μια λογική καταμερισμού αναλόγως παραγωγής, κερδών και υποχρεώσεων. [98]Σε άρθρο τους οι Clifford Gaddy and Barry Ickes μιλούν για μια σκόπιμη μείωση της παραγωγής πετρελαίου από μεριάς των Ρώσων στην λογική της πίεσης για ευνοϊκότερα αποτελέσματα προς την μεριά των εταίρων τους για ένα μικρό διάστημα, ενώ υπερτονίζουν την σκοπιμότητα των πολυετών συμβολαίων με τους εταίρους ώστε να προασπιστούν τα συμφέροντα των εταιρειών παραγωγής της Ρωσικής ενέργειας.

Η τακτική «divide & rule» επικεντρώνεται στην προσπάθεια της Ρωσίας να εκμεταλλευτεί το κυριότερο πρόβλημα, που καθιστά αδύνατη την συγκρότηση κοινής ενεργειακής πολιτικής, που είναι τα εθνικά συμφέροντα. Η αυτόνομη δράση κρατών και κυβερνήσεων στη σύναψη συμφωνιών με την Ρωσική πλευρά, υπονομεύει την συνεκτικότητα της ΕΕ και εμφανίζει τις όποιες σκέψεις για τον σχηματισμό μιας ενεργειακής ένωσης να έχουν αρκετό δρόμο ώστε να γίνουν πραγματικότητα. Το πώς κινείται η Ρωσική πλευρά φαίνεται από την «απάντησή»

της στην προσπάθεια δημιουργίας της «Energy Union» το 2015. Η ανακοίνωση για την πρόθεση κατασκευής του αγωγού Nord Stream II κρίνεται από αναλυτές ως η κίνηση που φέρνει την Ε.Ε σε δύσκολη θέση. Ένα τόσο μεγαλεπήβολο έργο που εμπλέκει μια σειρά χωρών από την Βαλτική θάλασσα μέχρι την Κ. Ευρώπη και κυρίως την Γερμανία, δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστες τις εθνικές κυβερνήσεις.

Η σύναψη αυτής της συμφωνίας και άλλων τέτοιων στο μέλλον με συγκεκριμένες χώρες που τυγχάνει γεωγραφικά να ευνοούνται από το πέρασμα του αγωγού, και στον τομέα της παραγωγής αλλά και σε αυτόν της αντιμετώπισης της ανεργίας, θα επιφέρει τριγμούς στο εσωτερικό της ΕΕ. Από αυτές τις εξελίξεις δημιουργούνται ομάδες χωρών που ευνοούνται και άλλες που δεν σχετίζονται άμεσα με την κατασκευή αγωγών και απλά έμμεσα εισάγουν ποσότητες ενέργειας στο εσωτερικό τους και ουσιαστικά δεν ευνοούνται όσο άλλες. Αυτό που αποσκοπεί στρατηγικά η Ρωσία είναι να δημιουργήσει ετερόκλητες τάσεις - συμφέροντα, τα οποία μέσα στο εσωτερικό της ένωσης έρχονται σε σύγκρουση και υποκινούν την αδυναμία σχηματισμού κοινής ενεργειακής πολιτικής. Το κατά πόσο αυτό θα συνεχιστεί είναι κάτι που ο χρόνος θα απαντήσει μιας και το 2015 είναι μια χρονιά πολύ κοντά στο σήμερα που βιώνουμε και απαιτείται υπομονή για να εξαχθούν περισσότερα συμπεράσματα κυρίως ως προς τι καταφέρει τελικά η Ε.Ε. Θα καταφέρει να σχηματίσει μια κοινή πολιτική με την σύμφωνη γνώμη όλων των κρατών-μελών; Ή ακόμα περισσότερο μια ενεργειακή ένωση; Ή απλώς θα ακολουθεί και θα εφαρμόζει τα προγράμματα που έχουν συζητηθεί και αφορά στόχους ουσιαστικούς αλλά όχι βαρυσήμαντους για τις κύριες προθέσεις που έχει;

[99]Αναμφίβολα τα όσα περιγράφονται στα σχέδια δράσης Energy 2020, 2030 & 2050, είναι σίγουρα ενδιαφέροντα και έχουν ουσία. Όμως στερούνται βεβαιότητας ότι μπορούν να γίνουν πράξη όχι μόνο εξαιτίας του μακροπρόθεσμου χαρακτήρα που τα συνοδεύει αλλά λόγω της εξάρτησης για εισαγωγή ενέργειας από εξωτερικούς παράγοντες, της μειωμένης παραγωγής και της έλλειψης αλληλεπίδρασης (solidarity) μεταξύ κρατών (περιφέρεια) και θεσμικών οργάνων (κέντρο). Η αβεβαιότητα επίτευξης στόχων συνδέεται με την έλλειψη κοινής πολιτικής και ασφάλειας πως τα συμφέροντα των κρατών τίθενται σε κίνδυνο. Ένα ακόμα στοιχείο που η Ε.Ε καλείται να αντιμετωπίσει είναι ο έντονος ευρώ-σκεπτικισμός που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια ειδικά με αφορμή την χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2008, με την εμφάνιση της τρομοκρατίας σε μεγάλες Ευρωπαϊκές πόλεις αλλά και με την απόφαση των Βρετανών να εξέλθει η χώρα τους από την ένωση. Τα στοιχεία αυτά που αφορούν γενικά την υπόσταση της πολιτικής και οικονομικής ένωσης, είναι κρίσιμα καθώς ενισχύουν αυτό το σκηνικό αβεβαιότητας μεταξύ των κρατών -μελών και ευνοούν

την Ρωσική πλευρά στο να πιέζει με τους τρόπους που έχουμε προσεγγίσει σε μια διαστρέβλωση της ενότητας.

Η Ε.Ε, σε καμία περίπτωση, όμως δεν δείχνει παθητική διάθεση, πάνω στα πεπραγμένα της Ρωσίας. Η διαρκής εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων τόσο στην παραγωγή, όσο και στην κατασκευή μεγάλων έργων όπως ο αγωγός Nabucco, που σε μέγεθος έργου συγκρίνεται με τα μεγάλα project των Ρώσων, είναι απάντηση πως η ΕΕ έχει δυναμική και προοπτική στην πορεία να ανέβει επίπεδα. Επιπροσθέτως η διαρκής προσπάθεια ώστε η ΕΕ να εγγυηθεί μελλοντικά οφέλη στην παραγωγή, την ανταγωνιστικότητα και τον ανταγωνισμό μέσα από τα μακροπρόθεσμα προγράμματα που συζητά ενισχύουν το παραπάνω επιχείρημα. Η δυσκολία στη διαχείριση αντικρουόμενων συμφερόντων των κρατών είναι δεδομένη αλλά γίνεται εμφανής προσπάθεια «ανοίγματος» της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, πετρελαίου. Οι σχέσεις με τις άλλες χώρες κυρίως της Μ. Ανατολής και της Βορείου και υποσαχάριας Αφρικής δεν γίνονται μόνο για την απεξάρτηση από την Ρωσία, σε μια αλαζονική λογική του ποιος έχει την ανωτερότητα αλλά κυρίως γίνονται, ώστε η Ε.Ε μελλοντικά να μην αντιμετωπίζει προβλήματα σχετικά με την ενεργειακή της επάρκεια. [100] Η δυναμική του φυσικού αερίου και η ανάγκη για αυτό δεν πρόκειται να διακόψει την σχέση ΕΕ-Ρωσίας, μπορεί να μειωθεί ο εφοδιασμός αλλά κρίνεται απίθανο να διακοπεί ολοσχερώς.

Σε κάθε περίπτωση κρίνεται άδικο να μειώνεται η συμβολή των διμερών διαπραγματεύσεων όλο αυτό το διάστημα στην βελτίωση των σχέσεών τους διαχρονικά. [101] Από πολλούς αναλυτές η σχέση αυτή κρίνεται ως μια win-win συνεργασία, όπως πρέπει να ισχύει άλλωστε στις εμπορικές δραστηριότητες. Τα αποτελέσματα του Ενεργειακού διαλόγου είναι εμφανή με μια σειρά από έργα υποδομής (αγωγούς, σταθμούς ενέργειας, βιομηχανίες) που έχουν τονώσει την οικονομία των κρατών και την απασχόληση. Όλες οι συμφωνίες γίνονται στην βάση διεθνών κανονισμών για την μείωση των εκπομπών άνθρακα και γενικότερα προστασίας του περιβάλλοντος. Πέρα από αυτό, οι εισαγωγές ενέργειας στην ΕΕ είναι αναγκαίες για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας των χωρών και στην πράξη βοηθούν ώστε οι χώρες της Ευρώπης να τονώσουν το ενδιαφέρον τους πάνω στην ενεργειακή ανάπτυξη. Η εξασφάλιση ενεργειακών αποθεμάτων για την κάλυψη των λεγόμενων κενών περιόδων (supply gas gap) είναι κατευθυντήρια γραμμή στην διμερή συνεργασία.

(συνεχίζεται)